

NOU EN

Waarom de Nederlanders zo Nederlands zijn

*Wat vindt u van dit boek?
Vertel het ons op Instagram via
@uitgeverijvrijdag met #vrijdagboeken*

PATRICK VAN GOMPEL

NOU EN

Waarom de Nederlanders
zo Nederlands zijn

© 2023 – Patrick Van Gompel & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Omslagontwerp: Loudmouth, Utrecht
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen
Auteursportret: Ben Seys

ISBN 978 94 6434 181 2
e-ISBN 978 94 6434 182 9
NUR: 694
THEMA: JBCC, JHM

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen,
met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden
gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Van een compliment weet je natuurlijk nooit helemaal
of het eerlijk is,
een belediging is bijna altijd eerlijk

Arnon Grunberg

een boek voor mijn broers

Huug Van Gompel (1947-2020)
uitgever
Ridder in de Orde van Oranje-Nassau

Omer Van Gompel (1952-2010)
drukker
had een haat-liefdeverhouding met Nederland

voor onze kleinkinderen
Emma, Oliver, Louise, Elora en Felix

Inhoudstafel

1. Zijne Majesteit de Koning, Hare Majesteit de Koningin	9
2. De eerste indruk	13
3. Recht door zee, de strijd tegen het water	59
4. De dag des Heeren	73
5. Eerst de koopman, dan de dominee	111
6. De invloedrijke Randstad en het ondergeschoven platteland	135
7. De ruwe Nederlandse taal en het uitdijende Engels	167
8. Zwarte Piet met een hoofddoek en een bal gehakt	199
9. Een land in verandering	251
10. Over trots, optimisme en minder leuke dingen	281
11. Doe! Doeg! Houdoe!	301
12. Onweerstaanbare drang	305
Dankwoord	311
Verantwoording	313
Gelezen	314
Geraadpleegd	316
Bronnen	318
Spotify	320
Kaarten	321

1

Zijne Majesteit de Koning, Hare Majesteit de Koningin

Van toen ik kon lopen, liep ik naar de grens, de Nederlandse grens. Niet zo moeilijk vanuit mijn geboortedorp Weelde, in het hoge noorden van België.

Al mijn reizen als verslaggever over de wereld brachten me altijd weer terug naar die ene grens met Nederland. Het land van kikkers, klompen en koeien blijft mij boeien.

In dit boek is iedereen klaar en helder. Iedereen praat vrijuit, zoals iedere Nederlander. Nederlanders kunnen elkaar zeggen wat ze willen, ze hebben ook geleerd om kritiek niet altijd persoonlijk te nemen.

Ook koning Willem-Alexander is in staat om vrijuit te spreken en kritiek te incasseren, kernachtig samen te vatten.

Op Prinsjesdag 22 september 2022 krijgen koning Willem-Alexander, koningin Máxima en kroonprinses Amalia niet alleen applaus. Mensen die het niet eens zijn met de regering over het energiebeleid, de stikstofproblemen en corona jouwen hen uit. Er wapperen omgekeerde Nederlandse vlaggen. De boeren zijn boos.

Wat de koning en de koningin van dat protest vinden, komen we pas een maand later te weten bij hun staatsbezoek aan Zweden. Malou Petter interviewt hen in Stockholm voor het *NOS Journaal* van 13 oktober.

Malou Petter: ‘Majesteit, de laatste keer dat wij elkaar zagen was op Prinsjesdag, veel Oranjefans zoals gebruikelijk, maar ook wel meer dan anders protest. Hoe heeft u dat ervaren?’

Koning Willem-Alexander: ‘Ja, we beseffen het natuurlijk ook heel goed op dit moment dat heel veel mensen in Nederland het moeilijk hebben en een uitlaatklep zoeken om die frustraties en die problemen naar buiten te brengen. In een democratie als Nederland kan dat gelukkig ook. Ze hebben het recht om daar te gaan staan roepen en te zeggen wat ze willen. Binnen de grenzen natuurlijk van het betamelijke. En dat is gedaan. En ik ben heel blij dat wij in een democratie leven waar dit mogelijk is. En daar moeten we echt ook met zijn allen heel hard aan werken dat we dit zo houden.’

Petter: ‘Dat is zo, maar u krijgt het wel naar u toe. U staat op het bordes, in de koets. Wat doet dat dan met u?’

Koning Willem-Alexander: ‘Ik neem het niet persoonlijk. Het is natuurlijk vanwege mijn positie, van mijn functie. Ik denk als ze mij zouden kennen, zouden ze aardiger tegen me zijn.’

Petter: ‘Hoe zorgt u ervoor dat het niet persoonlijk wordt?’

Koning Willem-Alexander: ‘O, ik denk dat het na vijfenvijftig jaar niet zo’n probleem is om ervoor te zorgen dat het niet persoonlijk wordt.’

En koningin Máxima kent de Nederlander ondertussen ook sinds de presentatie van het rapport *Identificatie met Nederland* van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

In haar toespraak in Den Haag in 2007 zegt ze iets wat iedere Nederlander voor de rest van zijn leven zal onthouden:

Zo’n zeven jaar geleden begon mijn zoektocht naar de Nederlandse identiteit. Daarbij werd ik geholpen door tal van lieve en wijze deskundigen. Ik had het voorrecht met veel mensen kennis te maken. Heel veel te zien, te horen en te proeven van Nederland. Het was een prachtige en rijke ervaring waarvoor ik enorm dankbaar ben. Maar dé Nederlandse identiteit? Nee, die heb ik niet gevonden. Nederland is: grote ramen zonder gordijnen, zodat iedereen goed naar binnen kan kijken. Maar ook: hechten aan privacy en gezelligheid. Nederland is: één koekje bij de thee. Maar ook: enorme gastvrijheid en warmte. Nederland is: nuchterheid en beheersing. Pragmatisme. Maar ook: samen intense emoties beleven. Nederland is veel te veelzijdig om in één cliché te vatten. ‘Dé Nederlander bestaat niet.’ Als troost kan ik u zeggen dat dé Argentijn ook niet bestaat. Bij het lezen van het rapport moest ik terugdenken aan 30 maart 2001. De dag dat de verloving van mijn man en mij werd aangekondigd op de Nederlandse televisie. U kunt zich dat misschien nog herinneren. Ik in ieder geval heel goed. Mijn schoonvader, Prins Claus, zei toen het volgende: ‘Eén vraag die heel moeilijk te beantwoorden is en die mij herhaaldelijk gesteld werd, is hoe het voelt Nederlander te zijn. Mijn antwoord is: ik weet niet hoe het is Nederlander te zijn. Ik heb verschillende loyaliteiten en ik ben wereldburger en Europeaan en Nederlander.’ Woorden die ik nooit ben vergeten. Om de identiteit en loyaliteit van een mens zijn geen hekken te plaatsen. Ik denk dat veel mensen het zo voelen.

Nederland struikelt massaal over Máxima’s uitspraak ‘dé Nederlander bestaat niet’. Politici, hoogleraren, commentatoren, koningsgezinden en mensen in de straat vinden dat de Nederlandse identiteit wél bestaat.

Daarom ga ik op zoek naar de ziel en het karakter van dé Nederlanders.

Ik loop in de Gierstraat 6 in Haarlem binnen bij Huijsing Books, een gezellige tweedehandszaak.

Ik vertel daar dat ik speur naar wat oudere boeken van Nederlandse auteurs omdat ik een boek aan het schrijven ben over het karakter en de ziel van de Nederlander.

De hulpvaardige Jarco Huijsing droog: ‘Hébben wij een ziel dan?’

Zalig. Veel leesgenot.

Ik verliet de zaak met *De langverwachte* van Abdelkader Benali.

2

De eerste indruk

Ik kom weer terug
 Ik kom weer thuis
 Mis het Nederland van Johan Cruijff
 Op elke plek waar ik de weg niet ken
 Mis ik moeten staan in een te volle tram
 Zoek al te lang naar geluk
 Maar voelt toch anders zonder grijze lucht
 Het is niet perfect
 Misschien verre van
 Maar ooit kom ik weer thuis in Nederland

Spotify staat aan. Met dit warme lied rijd ik vanuit Antwerpen over de E19 Nederland binnen. Ik hoor geen ‘kedeng-kedeng’ meer, asfalt ondertussen. Ik hoor eenzame noten piano, een zachte *beat*, de heldere hoge stem van Isabèl Usher. *Ik kom weer thuis* van de populaire Nederlandse *singer-songwriter* is een vertaling van *Coming Home* van de Amerikanen Sean Diddy Combs en Skylar Grey, vroeger bekend als Holly Brook.

De weemoed van het lied overvalt me wanneer ik naar de grijze hemel kijk. Nederland, hier ben ik. Achter de wolken schijnt de zon. Soms heb ik heimwee naar het land waar ik niet woon. Het land waar ik niet vandaan kom.

Voor dit boek heb ik Nederland doorkruist, op zoek naar interessante mensen die mij verrassen met verhalen over het doen en laten van de Nederlanders en Nederland. Verstandige mensen van diverse pluimage met schrandere inzichten of vreemde vaststellingen. Twee dezelfde vragen heb ik aan iedereen gesteld. De eerste is, wat is het eerste wat je te binnen schiet als je denkt aan de Nederlanders of Nederland?

Om het met de woorden van de Amerikaanse auteur Stephanie Perkins te zeggen, *'You only have one chance to make a first impression.'*

Je hebt maar één kans om een eerste indruk te maken.

De Marokkaans-Nederlandse auteur Abdelkader Benali (1975, Ighazzzen, Marokko) komt op zijn vierde naar Nederland. In de jaren tachtig krijgt hij de Nederlandse nationaliteit. De slagervrouw groeit op in Rotterdam (Zuid-Holland), verhuist naar Leiden (Zuid-Holland) en woont nu in Amsterdam (Noord-Holland). Benali is schrijver en programmamaker. Bekende boeken van hem zijn *Bruiloft aan zee*, *Reizigers van een nieuwe tijd*, *Casa Benali*, *Paradijsvogel boven de Hoge Woerd*. Benali ontving voor zijn bijdrage aan de Nederlandse taal de Gouden Ganzenveer.

Ik praat met hem in het frivole Theater aan het Vrijthof in Maastricht (Limburg) waar hij 's avonds een voorstelling geeft.

Peter Snellens, coördinator exposities, onthaalt ons bijzonder vriendelijk.

'Nee, dat kopje koffie mag je niet betalen. Wij zijn geen Hollanders.'

Ik lach breeduit. Benali en ik nestelen ons in de artiestenfoyer om in alle stilte over Nederland te praten. Tussen de spiegels. Een mooi beeld. Benali is een spraakwaterval.

'Rigiditeit, dat is het eerste waar ik aan denk.'

Rigiditeit, dat is gestrengheid, hardheid, onverbiddelijkheid, starheid, stijfheid en strakheid. Ik frons mijn wenkbrauwen.

Abdelkader Benali: 'Als je de overgang van België naar Nederland maakt, laat zich dat nog beter zien. We gingen vroeger altijd op familiebezoek in Antwerpen, in Wilrijk, mijn familie woonde in de schaduw van het voetbalstadion van Beerschot. De sportwijk aan de Olympialaan. Er stonden allemaal huizen lekker lukraak tegen elkaar geplakt. Dat straatbeeld had iets, die gevels, je zag meteen, die huizen zijn van iemand. En wanneer wij terugreden en de grens passeerden, ik ben nog van de generatie die een grens passeerde, dan veranderde het landschap radicaal, dan werd het strak alsof het met een lint getrokken was. Dan voelde je, hier wonen geen mensen, hier is een 'commissie welstand' aan het werk geweest. Er is hier een enorme hang naar uniformiteit. Je ziet dat terugkomen in de huizen, in de belijningen van de snelwegen, in de lantaarnpalen. Dus het ruimtelijk landschap dat wij hebben is heel belangrijk om te begrijpen waarom de Nederlander is wie die is. Hoe hij denkt lijnen te trekken. Hij denkt in patronen en er is dat eeuwig streven naar minimalisme en het afwijzen van barok. En barok is natuurlijk in de rest van Europa veel duidelijker aanwezig als traditie en als fantasie. Nederlanders gaan ongemakkelijk om met fantasie en verbeelding. Er is altijd wel een hoge moraal die heel rigide is. Dat komt altijd weer terug in het DNA van de Nederlander.'

Ik laat het even bezinken en denk na. De hoogste bergketen in Marokko, de Hoge Atlas, slingert bijna duizend kilometer dwars door het land met enkele toppen van meer dan vierduizend meter.

Benali rijdt een land binnen zo plat als een pannenkoek. Of toch bijna. Dat strakke, rigide Nederlandse landschap, protestants bijna?

'Dat is de kern van het verhaal. Dat is het wonder van Nederland. Het is helemaal niets dat land, het is een delta met wat sloten en wat drooggemaakte lappen landjes, in honderd jaar uitgegroeid tot een supermacht. Dat is bijna niet voor te stellen en ook de

Nederlanders zelf kunnen zich daar geen voorstelling van maken, behalve in Bijbelse termen. Het nieuwe Jeruzalem. Het overstijgt hun verbeelding. Een paar eeuwen geleden waren we nog primitievelingen en keken we nog naar Rubens als onze God. Nu kijken we naar Rembrandt als onze God. En het is natuurlijk onvoorstelbaar dat een molenaarszoon uit Leiden dezelfde status bereikt als een godenzoon als Rubens, een artistieke keizer van Europa. Nederland keek naar het zuiden voor de inspiratie uit het zuiden, voor de kunst, voor cultuur, voor alles. En dan, dan, in wat de Gouden Eeuw wordt genoemd, komt er uit Leiden een molenaarszoon die geen contact heeft met koningen, sterker nog, die gevormd is in agitatie tegen de macht, in opstand tegen de katholieke macht. En die maakt werken waarvan Constantijn Huygens schrijft “deze molenaar steekt de grote Rubens naar de kroon”. Het protestantisme is de katalysator. Het protestantisme is een bevrijdingstheologie van jewelste. De plaats van het individu, de burger baas in eigen huis, de burger centraal stellen, de burgerij.’

Voor een gesprek met hoogleraar Kerkgeschiedenis Mirjam van Veen rijd ik naar Diepenveen, ten noorden van Deventer, provincie Overijssel.

Mirjam van Veen (1969, Vaassen, Gelderland) is als onderzoeker verbonden aan de faculteit Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam. Ze publiceerde onder meer het boek *Een nieuwe tijd, een nieuwe kerk. De opkomst van het ‘calvinisme’ in de Lage Landen*.

Voor een goed begrip, Amsterdam heeft twee universiteiten. De VU en de Universiteit van Amsterdam (UvA). De VU is in 1880 opgericht door een gereformeerde protestant, Abraham Kuyper. Het is een levensbeschouwelijke universiteit van oorsprong. De aloude UvA is er al van 1632. Het is de gemeentelijke, algemene universiteit. De UvA is wat linkser, de VU iets braver.

Overijssel dus. Het landschap opent zich wijd langs de brede, platte IJssel. Het is er stil.

Mirjam van Veen: ‘Het eerste waar ik aan denk? Een vlak land. Schitterende uitzichten. Dat is mooi. Mensen zitten niet in hun eigen dal, dus je komt elkaar altijd weer ergens tegen. Je hebt een vrij uitzicht, mooi, het reist makkelijk. De Nederlander is gestempeld door dat vlakke land omdat hij makkelijk contact kan houden met iedereen. Er is ook altijd de noodzaak om samen het land te beveiligen tegen het water. Dat moet altijd in gezamenlijkheid gebeuren en dat heeft invloed gehad.’

En maar klagen

Gelauwerd striptekenaar en schrijver Dick Matena (1943, Den Haag, Zuid-Holland) en zijn vrouw Nelleke de Boorder (1953, Zuid-Holland, provincie Utrecht), een kinderboekenauteur, wonen in Amsterdam. Ze zijn zo’n vijftig jaar samen.

Het palmares van Dick Matena is ronduit indrukwekkend. Hij kreeg in Nederland de Stripschapprijs en in Vlaanderen de Bronzen Adhemar. Het zijn de twee hoogst mogelijke striponderscheidingen die een auteur in de Lage Landen kan krijgen. Alleen Kamagurka kreeg de twee prijzen ook.

De verstripping van *De avonden* van Gerard Reve is Matena’s meest opvallende werk. Eigenlijk lanceerde hij in het Nederlands een nieuw genre, de literaire strip, het in beeld brengen van literaire werken. Enkele andere van zijn stripbewerkingen zijn *Kort Amerikaans* en *Turks fruit* van Jan Wolkers, *Kaas* en *Het dwaallicht* van Willem Elsschot en *Säidjah en Adinda* uit *Max Havelaar* van Multatuli. Matena is een onderschat auteur.

Nelleke de Boorder heeft enkele speelse boeken uit van *Sammie en Nele* en ook *Het Roze Geitje met Lotje, Levi en Gompie*.

Toevallig heb ik het genoeg om het echtpaar goed te kennen. Dat komt niet alleen door mijn stripbelangstelling maar ook omdat Dick en Nelleke lange tijd in de Belgische Kempen hebben

gewoond, in het noorden van de provincie Antwerpen. Mijn geboortegrond, de streek waar mijn geurvlaggen staan.

De verhuislijst van Dick is indrukwekkend: Den Haag, korte tijd op kamers in Amsterdam toen hij in de Toonder Studio werkte, Den Haag, Voorschoten (Zuid-Holland), Sitges (Spanje), Oud-Turnhout (provincie Antwerpen), Bergen (Noord-Holland). Dan opnieuw de Belgische Kempen, achtereenvolgens Mol, Kasterlee, Lichtaart en Turnhout om dan weer te eindigen in Amsterdam. Kijk, mensen met zo'n zwerversbestaan hebben volgens mij een interessante 'eerste indruk' van de Nederlanders.

Dick Matena: 'Een geklaag over de wereld en omstreken. Over alles en nog wat. De buurman, de man die naast je zit in 't café, of de buurvrouw, deugt eigenlijk niet. Niets deugt. En als het wel deugt is het nog verkeerd ook. Het is heerlijk om 's ochtends te roddelen over de televisie van de avond ervoor. Heb je dié lul weer gezien? Vond je dat niet verschrikkelijk? Het komt van een soort algemeen superioriteitsgevoel. Vreselijk. Zelden of nooit zit er iemand die zegt, hèhè, hou je mond nou eens even. Want er is niemand die met iets positiefs komt aandragen.'

'Meestal ben ik dat dan, als ik even mag inbreken,' zegt Nelleke de Boorder kordaat.

Dick weer: 'Jij bent ook niet echt Nederlander, jij bent Fries.'

Nelleke heel beslist: 'Ik bekijk alles van allerlei kanten. Dick is altijd zo grof.'

Dick: 'Nee. Wat ik zeg is heel Nederlands. Ik heb het over praten, niet over discussiëren of bij je werk iets doen. Nee, ik heb het over als een Nederlander even vrij is en in een café of thuis zit te kletsen of in de trein wat zit te ouwehoeren met iemand die tegenover hem zit. Dan komen we al gauw op: wat vind je dáár niet van, dat is toch wel weer verschrikkelijk wat daar gebeurt! Commentaar geven. Zelden het van de positieve kant bekijken.'

Rijkele Betten (1961, Heerenveen, Friesland) is één van de vijf onbekende Nederlanders die ik heb geïnterviewd. Een ON'er dus.

Voor de Vlamingen: de uitspraak is 'Riekele'. Een rare naam en dan weten Nederlanders al genoeg, een Fries. Hij is internationaal fiscalist. Hij geeft Nederlandse bedrijven fiscaal advies bij hun activiteiten in het buitenland. Ook Betten heeft een indrukwekkend verhuispalmares.

Hij komt uit Appelscha, Ooststellingwerf (Friesland). Daarna woont hij lange tijd in Amsterdam en nu al meer dan vijfentwintig jaar in Sint-Michielsgestel (Noord-Brabant).

Ik interview hem in zijn kantoor in het oergezellige 's-Hertogenbosch. En ik weet dat Den Bosch een fijne stad is omdat mijn burens en ik er ooit een rondleiding hebben gekregen van Joris van de Kerkhof, de voormalige radioverslaggever van de NOS en VRT-correspondent Nederland. De verteller van menselijke verhalen is nu toespraakschrijver bij het ministerie van Financiën. Hoe een voortreffelijk journalist toch zijn talenten kan vergooien. Van de Kerkhof is lid van Het Genootschap 800. Een sociale vereniging die in 1985 is opgericht omdat 's-Hertogenbosch toen 800 jaar stadsrechten vierde.

Om precies te zijn, Den Bosch kreeg in 1184 toestemming van Godfried II om stad te worden. In 1196 verleende zijn zoon, hertog Hendrik I, stadsrechten en de bijbehorende handelsprivileges. Hiermee werd 's-Hertogenbosch één van de vier hoofdsteden van het Hertogdom Brabant. De stad is dan ook één van de oudste steden van Nederland.

Het doel van Het Genootschap 800 is 'het onderhouden van vriendschappelijke relaties tussen de leden en het toepassen respectievelijk bevorderen van de kunst van het disputeren'.

In Vlaanderen noemen we dat 'een vereniging ter verrijking van het persoonlijk leven'. Hoe dan ook, toen zijn genootschap in Turnhout op bezoek was, heb ik zijn vrienden onze gedeelde Nederlands-Belgische Brabantse geschiedenis laten zien. En in dat gezelschap zat dus Rijkele Betten die mij opviel omdat hij geen blad voor de mond neemt, ook geen blad zo licht als de vleugels van een libel.

‘Aanwezig,’ zegt Betten stellig, ‘Nederlanders vullen een ruimte. Als je in het buitenland op een vliegveld zit, of je bent in een vakantiedorp, je hoort gewoon waar de Nederlanders zitten. Bescheiden *causeren*, of hoe zeggen jullie dat, dat is níét Nederlands. Je bent wel héél ontwikkeld als je dat als Nederlander doet, keuvelen. En ik denk ook dat de Nederlander héél prestatiegericht is.’

Dát wil ik nu precies weten. Waar komt die luidruchtigheid vandaan, die drang om je aanwezigheid zo te laten voelen?

Betten: ‘Ik wil zelf ook altijd bij een groep horen en ik doe dat met humor en met ruziemaken met de leiders. Het is een gedrag dat je jezelf jong aanleert en dat blijft gewoon zitten. Het erbij willen horen is typisch voor de Nederlander denk ik altijd. In ieder geval wel voor mezelf.’

Dat van erbij horen, dat snap ik wel. Maar meteen ook ruziemaken met de leiders van de groep, dat is vreemd.

Rijkele Betten: ‘Jawel, ruziemaken. En gelijk erdoorheen, niet laf, neenee. Met open vizier. Laten zien wie de slimste is. Niet slaan natuurlijk, gewoon verbaal. Niet schelden of zo maar gewoon de plannen van anderen beïnvloeden of opkomen voor de minderheden in de groep. Dat is toch wel iets. Ik denk dat Nederlanders, beter dan in andere landen, opkomen voor de minderheden.’

Wierd Duk (1959, Hooge Zwaluwe, gemeente Drimmelen, Noord-Brabant) is sinds 2017 algemeen verslaggever bij *De Telegraaf*, de grootste krant van Nederland. Hij studeert geschiedenis en wijsbegeerte in Groningen en schrijft voor een groot aantal media, waaronder de weekbladen *Vrij Nederland* en *Elsevier* en in Vlaanderen voor de krant *De Tijd*. Duk is lang correspondent in Rusland en Duitsland. Hij schrijft biografieën van Vladimir Poetin en Angela Merkel en hij treedt regelmatig op in tv- en radioprogramma's. Zijn laatste boek heb ik gelezen, *Wierd Duk in Nederland: Reportages uit een land op drift*. Dat is een selectie uit zijn

wekelijkse rubriek in *De Telegraaf* waarin hij mensen of groepen die niet of weinig aan het woord komen een stem geeft.

Een beetje lafjes

Duk is dan wel geboren in Noord-Brabant maar ook hij heeft in eigen land en in het buitenland flink rondgezworven. Van Noord-Brabant gaat het naar Domburg (Zeeland), Hoogezand-Sappemeer (Groningen) en de stad Groningen. Na zijn correspondentschappen in Moskou en Berlijn trekt hij eerst naar Den Haag en Amsterdam en daarna naar Rotterdam en Leiden. Ik heb met hem afgesproken in wgstaurant La Place in Zoetermeer, ten oosten van Den Haag.

‘Het eerste waar ik aan denk als ik aan de Nederlander denk, is een veel te grote en iets te brede man met een kaal hoofd die in het buitenland met een veel te grote bek zijn recht op een handdoek op het strand staat op te eisen. Maar dat kan dan ook wel weer met heel veel humor. Het is heel dubbelzinnig met Nederlanders. Ze hebben een enorm grote bek, maar ze zijn toch vaak ook erg grappig. Ze denken natuurlijk wel dat ze uiteindelijk overal ter wereld het recht hebben om een hele grote mond op te zetten. Enige bescheidenheid kennen ze nauwelijks. Maar dat combineren ze niet met dapperheid of zo. Ze zijn allerm minst dapper. Ze zijn een beetje lafjes, maar ze hebben wel een grote mond.’

Ik lach even maar al snel valt mijn mond open. Ik probeer in de geschiedenis iets lafs van Nederlanders te ontdekken. Tweede Wereldoorlog? Nederlands-Indië?

Er schiet me pas echt iets te binnen met Srebrenica, een stad in Bosnië en Herzegovina. Srebrenica was één van de brandhaarden in de bloedige burgeroorlog na het uiteenvallen van Joegoslavië. In 1995 zijn daar, onder het oog van Nederlandse militairen, achtduizend moslimmannen en -jongens om het leven gebracht door